

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 1/2 an 10 cor.
 pe 1/4 an 5 cor.
 pe o lună 2 cor.
 Nr-ri de Duminică pe an 4 cor.
 Pentru România și străinătate pe an
 40 fraaci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un și garson: prima dată 10
 bani; a doua oară 15 bani; a treia
 oară 20 b. de fiecare publicare.

Adărt abonamentelor, cât și inserțiilor
 este să se plătească înainte la Arad.

Telefon pentru oraș și comitat

Scrisori necerșite nu se primesc

Memorandul Episcopatului

bisericeii gr.-or. române din Ungaria și Transilvania, înaintat dlui ministru de instrucție Berzeviczy, în chestia reformelor școlare.

Excelența Voastră Dle Ministru!

Provocându-ne la deobligatoarea amabilitate, cu care în 26 Maiu a. c., când în obiectul proiectului de reformă a legilor asupra învățământului primar am avut onorul a ne putea prezenta personal înaintea Excelenței Voastre, ați binevoit a lua la cunoștință aprobătoare înștiințarea noastră, că la timpul său vom subțerne Excelenței Voastre în scris observările noastre amănunțite referitoare la proiectul amintit, ca reprezentanții bisericeii gr. or. române din Ungaria și Transilvania și în înțelesul îndrumării primite dela Consistorul nostru metropolitan, nu mai puțin urmând simțului nostru de iubire pentru biserică și patria noastră, cu adânc respect avem onorul a înșira în cele următoare observările noastre și a da expresiune acelor prea serioase temeri, de care sunt cuprinse inimile noastre în fața proiectului de sub întrebare atât din punctul de vedere al bisericeii și școalelor noastre confesionale, cât poate și mai mult cu referință la interesele mari generale ale patriei.

Voim însă înainte de toate a semnala, că aceste observări ale noastre nu vor urma

seria articolilor din proiect, ci le vom preda grupate după categoriile conținutului lor, ca astfel chiar și prin această grupare să iasă mai ușor în evidență scopul și țaria lor.

Excelența Voastră D-le Ministru!

În patria noastră sute de ani exclusiv școalele confesionale au propagat cultura, și îndreptățirea lor întru aceasta nici-odată din partea nimănui nu a fost contestată, ba tocmai dinpotrivă, în toate timpurile cei mai distinși patrioți s'au nisuit a asigura și prin legi aceste drepturi ale confesiunilor.

Astfel în deosebi cu privire la biserică noastră §-ul 8 al art. de lege XX din 1848 apriat asigură ortodocșilor răsăriteni dreptul de a dispune în afacerile lor școlare și religioase, ear §-ul 3 al art. de lege IX din 1868 tocmai pe temeiul legii susamintite declară, că credincioșii bisericeii noastre sunt îndreptățiți a-și conduce și regula ei înșiși afacerile lor școlare. În urma îndrumării cuprinse în această lege a sancționat Maiestatea Sa în 28 Maiu 1869 Statutul-Organic al bisericeii greco-orientale române din Ungaria și Transilvania. Pe temeiul acestui Statut biserică noastră are dreptul de a înființa și susține școale confesionale de tot soiul, a aplica la aceste școale puterile didactice fără nici un amestec străin, a disciplina pe profesorii și învățătorii săi, a compune planurile de învățământ și a se îngriji de cărțile didactice pentru școlile sale. Tot pe temeiul acestui Statut biserică noastră are dreptul

a-și cualifica însași pe profesorii și învățătorii săi. Aceleași îndreptățiri ni-le asigură art. de lege XXXVIII, cum și art. de lege XLIV din 1868.

Drepturile acestea ale bisericeii noastre, garantate prin legile fundamentale ale patriei, le vatamă următoarele dispozițiuni ale proiectului de sub întrebare :

1. Cu invalidarea totală a drepturilor autorității confesionale comisiunea administrativă primește îndreptățirea, ca în contra învățătorilor noștri confesionali să pună în curgere proces disciplinar și să-l amoveze pe aceia din posturile lor fără considerare la aceea, dacă școala respectivă primește ori ba ajutorul din partea statului (§. 41).

2. Ministrului i-se dă dreptul a încredința comisiunii administrative disciplinarea învățătorilor confesionali în toate acelea cazuri, când în înțelesul §-ului 7 al art. de lege XXVIII din 1876 are loc procedura disciplinară (§. 44), ceea ce din nou confirmă excepțiunea noastră de sub p. 1.

3. Dacă vre-un învățător ar fi amovat din postul său prin sentința comisiunii administrative, atunci pe noul învățător îl numește ministrul de culte și instrucțiune publică fără a asculta măcar în privința acesteia opiniunea susținătorului școlii (§. 42). Această dispozițiune face iluzoriu dreptul autorității confesionale de a-și alege învățătorii și totodată dărimă acel principiu cardinal al autonomiei noastre bisericești, că toate stațiunile preoțești și învățătoarești se îndeplinesc prin alegere. În cazul acesta pentru reu-

GUY DE MAUPASSANT.

Notiță biografică.

Guy de Maupassant, celebrul romanțier și nuvelist francez, elevul cel mai de frunte al lui G. Flaubert, dela care a moștenit calitățile esențiale, talent robust mai mult decât fin, neavând nevoie de expansiune simpatică, fără grija intelectuală, Maupassant nu avea nici idei, nici afecțiuni cari să-l facă să diformeze realitatea: nici inima sa nu cerea o iluzie, nici spiritul său nu căuta o demonstrare. Flaubert îl învăță să urmărească caracterul original și particular al lucrurilor și a căuta expresiunea care face să reiasă acest caracter. Odată format după dorința măestrului său, Maupassant începu să scrie nuvele și romane remarcabile prin precisiunea spiritului de observație și prin simplitatea viguroasă a stilului.

Cătră sfârșitul vieții însă, el păru că inclină pentru subiectele fantastice, pentru minunatul fiziologic și patologic, căci nervii săi cari începuseră să se sdruncine, îi impuneau aceste visiuni. — Opere principale: Versuri, Unevie, Bel-Ami, La Petite Roque, Fortcomme la Mort etc. S'a născut la 1850 și a murit într'un azil de alienați la 1893.

În foiletonul nostru vom publica vre-o câteva traduceri originale din acest autor, prea puțin cunoscut în cercurile noastre. Începem astăzi cu:

VENDETTA.

Văduva lui Paolo Sarezini locuia singură cu fiul ei, într'o căsuță pe întăriturile orașului Bo-

nifacio. Orașul clădit pe o ridicătură a mării, privește pe d'asupra strimtoarea plină de stânci periculoase — coasta mai joasă a Sardiniei. La poalele ei, în cealaltă parte, înconjurând-o aproape de tot, o tăetură în stâncă, ce sămăna cu un uriaș pridvor, îi servește de port, duce până la cele dintâi case după un mare ocol între doi păreți ripoși, luntrile mici ale pescarilor italieni sau Sarzi (din Sardinia) și la fiecare două săptămâni vechiul vapor ofticos care face serviciul pentru Ajaccio.

Pe muntele alb, grămadă de case albe, pune o pată încă mai albă. Ele par cuiburi de păsări sălbatece, agățate astfel pe stâncă, dominind peste această trecătoare groaznică, pe unde nu îndrăznesc de loc să treacă corăbiile. Vântul fără odihnă obosește marea, obosește coasta goală, roasă de el, abea îmbrăcată cu iarbă, el se înfundă în strimtoare, și-i pustiește amândouă malurile.

Șuvițe de spumă albă, atârinate de colțurile negre ale stâncilor, care străpung valurile în toate părțile, par bucăți de pânză înotând și mișcându-se deasupra apei.

Casa văduvei Saverinei, lipită de chiar marginea stâncii, dădea cu ferestrele pe această vedere sălbatecă și tristă.

Ea trăia acolo, singură, cu fiul ei Antonio și o cățea, mare și slabă, cu părul lung și aspru, de neamul cânilor de oi; ea servea tinărului când vâna.

Intr'o seară după o ceartă, Antonio Saverini fu omorât mișelește cu cuțitul, de Nicolae Ravolati, care în aceeași noapte trecu în Sardinia.

Când bătrâna mamă primi corpul copilului ei, pe care îl aduseră niște trecători, ea nu plânse, dar rămasă multă vreme nemișcată privindu-l; apoi întinzând mâna ei uscată peste cadavru, îi jură „Vendetta“. Ea nu voi să stea cine-va cu dinsa, și se închise ea și cățeaua, care urla lângă mort. Cățeaua urla într'una, la căpătâiul patului, cu capul întins cătră stăpânul ei cu coada strinsă între labe. Ea nu se mișca tot ca și mama care pleoată acum asupra corpului, cu ochii nemișcați, plângea cu lacrimi mari, privindu-l.

Tinărul, pe spate, îmbrăcat cu haina lui groasă, găurită și ruptă la piept, părea că doarme; dar era peste tot plin de sânge; pe cămașa smulsă la primele îngrijiri, pe vestă, pe pantaloni, pe față, pe mâni, cheaguri de sânge se lipiseră în barbă și în păr.

Bătrâna mamă începu să-i vorbească. La sgomotul vocii sale cățeaua tăcu.

— Lasă, lasă vei fi răbunat fiul meu, sărmanul meu copil. Dormi, dormi, vei fi răbunat, auzi? Mama ta țî-o spune, și mama își ține cuvântul, știi tu bine.

Și încet se plecă asupra lui, lipindu-și buzele reci de buzele moarte.

Atunci cățeaua începu din nou să urle, să scoată un geamăt lung, sfâșietor, spaimenător. Și rămaseră acolo amândouă, femcia și cățeaua până dimineață.

Antonio Saverini fu înmormântat a doua zi, și în curând nu se mai vorbi de el în Bonifacio.

tatea, ori incapacitatea unui individ se știrbesc drepturile bisericii întregi, fără ca însași această biserică să fi dat ansă la astfel de dispozițiuni.

4. Toate legile noastre școlare de până acum, cum și art. de lege XLIV din 1868 recunosc confesiunilor dreptul de a stabili limba de propunere în școlile susținute din puterile lor. Acest drept în mod indirect se scoate din vigoare prin §-ul 13 al proiectului de sub întrebare, care dispune, că dacă în vre-o școală cu limba de propunere nemaghiară s'ar afla între școlari 20% cari au limba maghiară ca limbă maternă, atunci și limba maghiară are să se folosească ca limbă de propunere, cu toate că la cas de trebuință, fără nici o siluire legislativă, chiar susținătorul școlii ar putea dispune aceasta.

5. Proiectul de lege voiește să nimicească acel drept sfânt al bisericii noastre, ca ea însași în cercul său de competență absolut independent să dispună despre instruirea religioasă a elevilor săi, și voiește cu desăvârșire a scoate din vigoare faptul, că biserica noastră este biserică gr. or. națională română, care astfel este recunoscută prin toate legile statului. Aceasta o făptuiesc §-ii 13 și 55 al proiectului, cari dispun, ca în școlile unde limba de propunere este cea maghiară, religiunea asemenea are a se propune în limba ungurească, când este mai presus de orice îndoiață, că biserica gr. or. română religiunea nu o poate instrui, de cât numai în limba românească, adecă în limba aceea care constituie condițiunea de existență a acestei biserici, căci dacă altfel ar face, atunci ea nu numai ar vătăma legile fundamentale ale țării, ci însași și-ar denega caracterul său național, care peste tot îi dă dreptul de existență. Căci în cazul contrar această biserică ar putea să fie biserică greco-orientală, dar nu putea să fie biserică românească. Și de altfel însă afa-

cerea nu mai este afacere școlară, ci afacere bisericească, și astfel prin dispozițiunea excepționată proiectul a depășit cercul de competență designat prin obiectul său și — credem, că involuntar, — dar de fapt pricinuește turburarea păcii religioase în țeara noastră. Pentru încunjurarea tuturor neînțelegerilor suntem necesitați a declara aci din capul locului, că biserica noastră peste tot și sub nici o împrejurare instruirea religiunii nu o poate face în altă limbă, de cât numai în limba românească, ceea-ce a enunțat prin conclud și congresul nostru național-bisericesc din 1903.

6. Vătămă dreptul nostru autonom și §-ul 67 al proiectului, care dă drept comisariului ministerial, ca la examenul fundamental de cualificațiune să poată pune întrebări fiecărui elev din fiecare studiu.

7. Dreptul de a cualifica învățătorii §-ul 71 îl ia cu desăvârșire din competența confesiunilor și acest drept îl transpune comisuniile examinatoare de stat, ai cărei membri pot să fie și indivizi, cari nu aparțin confesiunii noastre.

(Va urma.)

Contra proiectului Berzeviczy.

— Adună-ri de popor în Brad și Orăștie. — Mișcările Sărbilor. —

Am comunicat cetitorilor nostri în săptămâna trecută decursul impozantei adunări populare din Iliu-Murășană, unde peste 2000 de oameni, fiind în mijlocu-le și deputatul lor dl Dr. Aurel Vlad au protestat energic împotriva proiectului Berzeviczy.

Alegătorii cercului au făcut călduroasă ovațiuni vrednicului deputat național și ascultându-i darea de seamă și expunerile asupra situațiunii, i-au votat deplină încredere pentru ținuta sa deamă și românească.

S'a primit pe urmă următoarea rezoluțiune:

Adunarea, considerând mai departe, că proiectul de reformă a legii școlare prezentat dietei de ministrul de culte, și analizat în darea de seamă a deputatului și în vorbirile oratorilor, — conține dispoziții cari vatămă adânc autonomia asigurată prin legi, a bisericilor investite cu dreptul de a susține școli, —

considerând că prin acest proiect de lege, se intenționează în mod tacit, clandestin, revizuirea legii despre egala îndreptățiune a naționalităților, în defavorul acelei egale îndreptățiiri, —

considerând mai departe, că proiectul amintit constituie un temerar și fățiș atentat în contra culturii și existenței naționalităților, de oare-ce tendența proiectului este de a pune școala populară în serviciul politiceii de maghiarisare, prin ceea-ce se va propaga și potența ura de rasă și se va periclita conviețuirea pacinică între diferitele popoare ce constituiesc statul nostru poliglot.

Adunarea alegătorilor și a poporului întrunit, — protestează în mod sărbătorește în contra dispozițiilor periculoase și anti-patriotice depuse în proiectul de reformă al legii școlare prezentat dietei prin ministrul de culte, și invită pe deputatul cercului, a face în contra acestui proiect de lege, cea mai hotărâtă opoziție!

Adunarea dela Brad.

A doua adunare de protestare s'a ținut în Brad. Despre decursul acesteia citim în „Libertatea” următoarele:

Nu rămăsese pe urma lui nici frate, nici veri d'aproape. Nu era nici un bărbat care să urmărească, „Vendetta”. Singură, mama bătrână se mai gândea la el.

De cealaltă parte a strimțoarei, ea vedeă de dimineața până seara, un punct alb. Era un sătuleț sard, Longosardo unde se adăpostesc toți bandiții corsicani, fugăriți prea de aproape. Populează aproape singuri acest cătun în fața coastelor patriei lor, și așteptau acolo momentul d'a se întoarce la locul lor.

Ea știa că în acest sat se ascunsese Nicolae Ravolati.

Singură, toată ziua stând la fereastră, ea privea într'acolo, gândindu-se la răsbunare.

Ce era să facă dînsa fără ajutor, bolnavă și pe marginea groapei? Dar jurase pe cadavru! Nu putea să uite, nu putea să aștepte. Ce trebuia să facă? Nu mai dormea noaptea, nu mai avea odihnă și liniște de loc, se gândea mereu. Căteaua la picioarele ei dormea, câte-odată ridicând capul urla în depărtare. De când stăpânul ei murise, ea urla adesea astfel ca și când l'ar fi chemat, ca și cum în sufletul ei nemângâiat, ar fi păstrat amintirea pe care nimic n'o șterge.

Când într'o noapte în vreme ce căteaua urla, mamei de odată îi veni o idee, o idee, de sălbatec răsbunător și crud. Se gândi la ea până dimineața; apoi sculată până 'n ziuă se duse la biserică. Se rugă ingenuncheată, smerită înaintea lui Dumnezeu s'o ajute, să-i dea putere să-și răzbune copilul.

Apoi se întoarse acasă. Avea în curte un butoi vechiu desfundat, în care aduna apa de ploae; ea îl răsturnă, îl vărsă și-l înțepeni în pământ cu țăruiși și cu petre; apoi legă căteaua la acest culcuș și ea intră în casă, se plimba, fără odihnă, uitându-se mereu spre Sardinia. Ucigașul era acolo! Căteaua toată ziua și toată noaptea urla. Bătrâna îi duse dimineața apa, dar nimic mai mult, nici carne, nici pâne.

Trecu astfel toată ziua. Căteaua sfâșiată de foame dormea. A doua zi ochii îi luceau, părul îi era sbîrlit, și se trăgea cu putere din lanț.

Bătrîna nu-i dete nimic să mănânce nici acum. Animalul infuriat, lătra cu un glas răgușit. Și tot astfel trecu și noaptea.

Atunci des de dimineață, bătrîna Saverini se duse la vecin, să se roage să-i dea două brațe de pae. Luă sdrențele pe care le purtase altădată bărbatul ei, le umplu cu pae ea să pară un corp omenesc.

Înfingând un par în fața culcușului cătelei, legă pe el momăia, care părea astfel că stă în picioare. Apoi îi făcu capul cu alt pachet de sdrențe.

Căteaua mirată, se uita la omul de pae și tăcea, cu toate că era flămândă.]

Atunci bătrîna se duse la băcan și cumpără o bucată lungă de cărnați, întorcându-se acasă, aprinse un foc în curte lângă culcușul cătelei, și puse cărnațul pe grătar să se frigă.

Căteaua, turbată sărea, făcea spume la gură cu ochii fixați pe grătar de unde mirosul îi pătrundea în pantecele-i infomătate.

După aceea, bătrîna puse friptura mirositoare la gâtul omului de pae. O legă strins cu o sfoară, par'c'ar fi vrut să i-o bage înlăuntru. Când sfîrși daravera, dete drumul cătelei.

Dintr'o săritură, animalul apucă gâtul momăiei, și cu labele pe umeri, se puse să-l sfâșie. Cădea cu câte o bucată de pradă, apoi din nou se arunca, își înfîșea colții în legături, smulgea câteva bucățele de hrană, cădea iar, apoi iar se arunca înversunată. Rupea bucăți mari din figură, sfâșia obrazul și tot gâtul.

Bătrîna nemișcată și mută, privea cu ochii aprinși. Apoi legă din nou animalul, nu-i dete să mănânce iar două zile, și reîncepu straniul joc.

Timp de trei luni o obișnuia cu această luptă. N'o mai lega acuma, dar la un semn al bătrînei, căteaua se arunca spre momăie. O învă-

tase s'o rupă, s'o sfâșie, chiar dacă nici o hrană nu era legată de gâtul ei. Îi dădea apoi ca răslată cărnațul fript de dînsa.

Cum zărea momăia, căteaua se întărita, privea spre stăpâna-sa, care-i strigă, „sai!” cu o voce șuerătoare, întinzând degetul către momăie.

Când i-se păru vremea potrivită, bătrîna Saverini, se mărturisă și se împărtăși într'o Duminică dimineața cu o credință mai mare ca de obicei; apoi îmbrăcându-se bărbătește sămănând cu un cerșitor sdrențaros, se învoi cu un pescar sard, care o duse cu căteaua ei dincolo de strimțoare.

Avea într'un sac de pânză, o bucată mare de cărnaț. Căteaua nu mănecase de două zile. Bătrîna o atăta mereu cu mirosul fripturii. Ele intrară în Longosardo. Corticana mergea schiopătând; se duse la un brutar și întrebă de locuința lui Nicolae Ravolati. Acesta își reluase vechea lui meserie de strungar și lucra singur în fundul prăvăliei lui.

Bătrîna împinse ușa și-l chemă pe nume: — Ei Nicolae! El se întoarse; atunci, dând drumul cătelei, ea strigă:

— Sai, sai, mușcă, mușcă!

Animalul întăritat, se aruncă, îl apucă de gât. Omul întinse brațele, o strânse, se rostogoli la pământ. Câteva clipe el se svircoli, lovind pământul cu picioarele; apoi rămase nemișcat, pe când căteaua îi sfâșia gâtul, din care smulgea bucăți.

Doi vecini, cari stăteau în ușă, își aduceau bine aminte că văzuseră un bătrân sărac cu un căne slab care mergând, mânca ceva negru, ce-i dădea stăpânul lui.

Bătrîna seara se întoarse acasă.

Și dormi bine în aceea noapte.

Harnicii conducători din Zarand, pe Criș, — au adunat pe ziua de 3 Noemvrie n. o mare parte a alegătorilor din cerc și mulțime de popor, ca să-și dea și poporul cuvântul în chestia asta care ne doare atât de mult. La 11 ore din zi a sosit și deputatul Dr. Aurel Vlad, însoțit de dl Vasile E Moldovan, acum liberat din temnița din Cluj.

Sosirea dlui Dr. Vlad a fost anunțată de mulțimea de popor, prin strigătele puternice de „Trăiască Dr. Vlad“, care au umplut piața Bradului.

Sosiții au urcat pe podiul din sala „hotelului Central“ unde nu mai puteai pătrunde de mulțimea poporului.

Apelul convocator semnat de d-nul protopop Vasile Dămian, dl avocat Dr. Ioan Papp și dl preot Petru Rimbaș, a fost bine ascultat de popor.

Adunarea a deschis-o, fiind aclamat de preșident, dl protopop Vasile Dămian, prin o vorbire mai lungă, ținută în graiu popular, și întreruptă adese de glasuri din popor, care a rămas tremurând de furie la auzul atentatului ce i-se pregătește.

Ea pătrunzătoare și plină de duioșie scena. Un popor năcăjit, informat de ai săi, că nu numai n-o să meargă spre bine soarta lui, ci o lovitură nouă vrea să-și doboare existența, — venind cu indignare să protesteze, — să-și apere și pretindă drepturile, — „ceva sublim și înălțător, ceva ce numai pe curioasele noastre organe pasiviste nu le pot însuși, — ba iau chiar o atitudine contrară.

Deschizând presidentul adunarea, se dă cuvântul harnicului nostru avocat din Brad, Dr. Ioan Papp care explică poporului în graiu popular legea învățătorului de acum, — adică, cum ar trebui să fie, și importanța păgubitoare și dușmănoasă a noului proiect.

Poporul se înfierbântă și protestează mereu. Dl Papp, terminând, propune următoarea mișcare:

Alegătorii români ai cercului electoral Baia-Criș, întruniți la Brad, în 3 Nov. 1904, după ce au luat sub discuție proiectul nou de lege numit pentru reforma legilor XXXVIII din 1868 și XXVIII din 1876, privind învățământul public din școlile populare;

Având în vedere, că noul proiect este în vădită contradicție cu legile fundamentale din constituția țării, care au garantat cel puțin pe hârtie libertatea deplină a învățământului public și egalitatea cetățenilor — țară deosebită la naționalitate și limbă, întru această privință;

Având în vedere, că vatămă în special nu numai legea de naționalitate, această lege fundamentală atât de mult nesocotită din partea guvernelor țării, — care impune guvernului ca în locurile locuite de români să ridice școli populare elementare și medii, (gimnasil și reale) pe banii statului cu limba de propunere românească, — mai departe vatămă principiile art. de lege XXXVIII din 1868 privind la învățământul public în școlile populare, nesocotind autonomia garantată prin lege a bisericilor noastre naționale;

Având în vedere, că noul proiect de lege în loc să tindă la largirea drepturilor și libertăților cetățenești, ceea-ce e prima necesitate cu privire la desvoltarea constituției unui stat de drept și de cultură, restrânge acele libertăți batjocorindu-le;

Având, în vedere, că proiectul înșește principiile elementare fundamentale pedagogice și didactice și în loc de a promova, el turtește învățământul public în țară, pentru toți cari nu-s maghiari de naționalitate:

Și în fine având în vedere, că noul proiect de lege, după părerea noastră, în ultima analiză are de scop desnaționalizarea tuturor naționalităților maghiare.

Protestează cu toată tăria sufletului în contra acestui proiect de lege, și vor lupta din răspuneri ca acela să nu devină lege

Atunci, între aclamații se ridică deputatul Dr. Vlad, — a cărui vorbire plină de adevăr, — de indignare și foc a pătruns în inimile tuturor.

Poporul fierbea. — În mijlocul indignării ce te cuprindea — te podideau aproape lacrimile, văzând durerea unui mult năcăjit popor, cum sare în apărarea drepturilor sale.

Se auziau mereu strigăte: Protestăm! Nu vrem! Noi ne-am făcut școlile! Odată cu capul! Văzând fierberea amenințătoare, presidentul

a închis adunarea, ca să nu se întâmple turburări, deși poporul voia să mai audă și pe dl Vasile Moldovan.

Dar' și solgăbirale se neliniștiseră. A fost conștient să se închidă adunarea. Poporul, l rugarea d-lui protopop Dămian, s'a respirat în ordine esemplară.

Dar' afară în stradă, l'au aclamat furtunos pe Dr. Vlad, de-a lungul drumului.

Astfel s'a sfârșit adunarea dela Brad care ne-a însuflețit pe toți și ne-a dat nădejdea că și alții vor urma pe la ei.

Adunarea dela Orăștie.

Sâmbătă în 5 Noemvrie s'a ținut adunare de protestare împotriva neomenosului proiect Berzeviczy în Orăștie.

Treizeci și doi de preoți, mulți învățători și altă inteligență au participat la adunare care a fost prezidată de veneratul fruntaș al vieții noastre publice Dr. Ioan Mihu.

Amărăciunea poporului s'a manifestat și aici într'o unanimitate impozantă.

Președintele Dr. Ioan Mihu explică rostul ideal al adunării, drepturile cetățenilor de a se rosti prin ele, motivul care ne-a provocat să ne adunăm azi și lucrul bun ce-l săvârșesc cetățenii folosindu-se de dreptul de a se manifesta prin astfel de adunări. Cuvântul d-lui Dr. Mihu a fost des întrerupt de aprobările mulțimei.

Dep. Dr. Vlad a făcut apoi un exposu al situației, a analizat legea ce amenință școlile noastre, și între vii protestări ale adunării contra acestei reforme, a propus și adunarea a primit unanim o rezoluție bărbătească, similară celei dela Iia (afară de partea care însărcinează pe deputatul cercului cu lupta în di tă). Poporul iritat striga: Nu primim! Nu voim aceea lege! Nu dăm școlile!

S'au constituit apoi comitete cercuale electorale pentru îngrijirea de alegerile comitatense ca și dietale pe teritoriul cercurilor, Orăștie, Deva. Importanța alegătorilor la comitat au expus-o popular preoții I. Moța și Monasie Iar, între viile aprobări ale adunării. Ear de delegați pentru o eventuală conferință generală, s'au ales: la Orăștie Dr. Vlad și Dr. I. Marghita, suplent Dr. A. Oprea; pentru cercul Deva: Dr. I. Pop, Dr. A. Străitșariu, suplent D. Ardelean.

Apoi adunarea a fost închisă prin președinte în bună ordine.

Mișcările Sârbilor.

Intr'un mod impunător se manifestă frații noștri Sârbi împotriva proiectului.

Din Becicherecul-mare se telegrafează că Conzistorul dieceșei Timișorilor a hotărât să convoace o mare adunare eparchială, în care să se pronunțe asupra atacului îndreptat în contra școlii confesionale.

Se anunță din Carloti: Deputații congresuali Sârbi au hotărât convocarea unui mare meeting la 1 Decemvrie împotriva reformei lui Berzeviczy. Au însărcinat o comisiune cu redactarea unei reprezentațiuni la Dietă.

Ziarul naționalist »Zastava« publică un conștient al parohiei Neoplanta, prin care aceasta, provoacă pe comitetul congresual, s'adreseze o reprezentație Dietei, prin care să roage luarea proiectului de reforma a învățământului dela ordinea zilei și legile de până-aci în vigoare să se reformeze așa, ca naționalitățile să se bucure de deplină autonomie în afacerile școlare.

„Răspândirea limbii maghiare“.

În numele liberalismului puternic al zilei precum și papagalii șoviniste caută și umblă în ruptul capului după aflarea metodei eficacității maghiarizării.

Teoria utopică alui Beksits a ajuns dogmă de stat; dar nu lipsesc nici alte teoretizări pe tema «răspândirii limbii maghiare», cu atât mai ales că a te ocupa de așa ceva, e cea mai lucrativă meserie pentru ceice vor să parvină.

În fața noului proiect al lui Berzeviczy, eată că se găsește unul care indică calea mai practică a rostului de aplicare a viitoareii legi, — și anume, Dr. Ajtai József, care împreună cu Dr. Ludwig Rezső combat în «Magyar Közélet».

Iată planul și metoda lui Ajtai, în scopul — indicat în titlul acestor șire:

Surprinzătoare mărturie a statisticii, că proporția numerică a celor ce știu unguerește nu este cea mai mare la copii și tineret, ci la oamenii dintre 20—40 ani, e o neîndoioasă dovadă, că până acuma nu școala, ci contactul social a jucat rolul principal în răspândirea limbii maghiare. Noi credem că este a se căuta cauza acestui lucru în acea împrejurare, că politicianii noștri culturali au socotit școala în sine drept mijloc de propagare a limbii, și deci au înstituit școlile de stat mai ales în locuri absolut de caracter naționalist (nemzetiségi) și au silit mai ales școlile nemaghiare din asemenea locuri la dezvoltarea treptată a instrucțiunii limbii maghiare...

Dar și dacă n'a fost școala elementară de stat (maghiară) în asemenea locuri, cauza maghiarizării a înaintat cu pași mari. Așa, bunăoară în comitatul Hunedoarei au înstituit încă prin anii 80 școlile de stat în Silvașul-de-sus și de-jos și în Felsőszálláspatak. Ear rezultatul este, că în Felsőszálláspatak (din 1143 maghiari 53) dela 1890—1900 s'a coborât numărul știutorilor unguerește, dela 235 la 184; în Silvașul-de-jos numărul Maghiarilor a scăzut dela 25 la 7, în Silvașul-de-sus dela 15 la opt. Pe când în Baia-de-Criș, cu o puternică minoritate maghiară, respective cu o majoritate maghiară, în Petroseni, Deva, etc. s'a sporit atât numărul Maghiarilor cât și al știutorilor unguerește. Și în orașul Hațeg, care este un centru administrativ și economic al unui mare ținut, dar care n'a putut să-și stoarcă nici școala froebeliană nici școala de stat, proporția numerică a Maghiarilor, cu toate astea, în cei din urmă zece ani s'a urcat dela 25% la 40%, ear astăzi 60% dintre locuitorii vorbesc limba maghiară.

Acestea nefiind cazuri excepționale, ci apariții reale, putem conștientiza, că școala singură, în ținuturi cu majoritate covârșitoare de naționalitate (nu de „națiune“! Red.) numai în cazuri excepționale poate arăta rezultate de vre-o valoare, în ce privește propagarea limbii maghiare; dar dacă, spriginindu-se pe o importantă maghiarime vine în spriginul vieții și da rezultate admirabile...

În ce privește necesitatea limbii maghiare, situația e foarte favorabilă. Adică, mai mult de jumătate din populația țării locuiește în comune în majoritate maghiare, 60% în comitate în majoritate maghiare și aproape 4/5 din etnica maghiară are o puternică forță de înrădăcinare. Natural, pentru cei-ce locuiesc în astfel de ținuturi, cunoașterea limbii maghiare e chestie de existență; și astfel, dacă școala în loc de a urmări maghiarizarea locuitorilor din munți s'ar sili să îndeplinească această trebuință, și pe acest teritor s'ar preda limba maghiară progresiv în toate feliurile de școlile, nu am putea avea îndoeli asupra rezultatului: partea cea mai cultă, mai bogată și mai mare a locuitorilor țării (80%) într'un timp calculabil nu numai că ar vorbi limba maghiară, ci din cauza condițiilor împrejmuitoare, ar servi de material potrivit pentru deplina contopire de rassă.

Acest teritor, care, de altfel, congruiază aproape pe deplin cu cel locuit de maghiarime deasă înainte de ocupațiunea turcească, și în care astăzi cursul firesc ajută recucerirea, cuprinde următoarele comitate: partea de dincolo de Dunăre, dintre Dunăre și Tisza, dreapta Tisei, cu excepțiunea comitatelor Scepuși Sáros, stânga Tisei, cu excepțiunea Maramurașului, colțul dintre Tisa și Murăș, cu excepțiunea Caraș-Severinului, Slavonia, în stânga Dunării comitatul Pojon, extremitatea sudică din Nitra, Hont, Neograd, Strigon... partea sudică din Barș și în fine cele patru comitate săcuesti și comitatul Clujului. Pe acest puternic își legat teritor aproape 2/3 din locuitori sunt maghiari, 12% germani care mai ales știu și învață ungurește, așa că deja astăzi 80% vorbesc limba statului.

Dacă am dispune de forța materială trebuincioasă, am putea împăengini întreg teritoriul acesta cu școale de stat, ear peste câteva decenii supremația limbii maghiare ar fi asigurată pentru totdeauna. Dar fiindcă din cauza grelelor însărcinări a bugetului statului nici pentru 2000 de școale nu se ajunge, la aceasta de astădată nu ne putem gândi. Trebuie să indicăm dar, în lăuntrul teritoriului acele puncte, unde mai ales e trebuință de instrucție de stat.

În primul rând stau hotarele de limbă, unde de fapt decurge lupta de rase. Spre Nord, față cu Slovaci și Rutenii hotarul maghiar înaintea foarte încet, pentru-că străinismul ce se coboară dela munte violent, totdeauna îl isbește cu putere. Tot așa stăm spre răsărit, față cu Valahii. În urma frecărilor ce se nasc din valorile ce vindin două părți asupra comunelor mărginașe, linia de hotar se face mult mai lată. Cel ce crede, că asupra foarte importante linii de apărare stau fix privirile politice naționale (nemzeti); că maghiarimea luptătoare se spriginește pe școale de stat admirabil organizate, se înșeală. În 78 comune ce se întind dela Tamásvárallya până la Arad, hotarul maghiaro-valah, numai în 10 comune sunt școale de stat. Și acestea își datorează existența mai mult întâmplării, decât unui plan unitar...

Hotarul de limbă (Svabii și Sârbii R.)... sub ochii noștri crește numărul Maghiarilor.

În rândul al treilea vin împrejurimile orașelor maghiare sau cari se maghiarizază. Cine ar crede de exemplu că politica culturală maghiară abia în anii din urmă s'a trezit, că în împrejurimile Budapestei și Cașoviei, în comunele cu buze străine (sic! R.) tinerele generații învață în școale nemaghiare și că ar fi vremea ca acele comune să se provadă cu școale de stat?

Limba de târg a foarte maghiarului Cluj — dupăcum scriu ziarele de acolo — și astăzi este limba împrejurimii, adică valahă. Dar de aceea nimărui nu-i pică în minte, că nu în comunele din împrejurime nimic nu asigură posibilitatea învățării limbii maghiare, și că nu contra Valahilor, cari nu știu ungurește trebuie să ne indignăm, ci contra necăliturii noastre.

În privința importante, în același rând cu comunele din hotarele de limbă stau orașele sau comunele mari cu populațiune mixtă, cu puternică minoritate sau cu majoritate maghiară, din ținuturile de naționalități. În aceste puncte se îngămădește populația cu limbă străină (I R.) a ținutului din ce în ce. Și aici maghiarimea e avizată la o puternică luptă de apărare și tocmai pentru acest motiv, n'ar fi permis să lipsească școala de stat.

Bietul lup! Se tot apără ca mielul din vale să nu-i tulbure apa.

REVIZIUNEA REGULAMENTULUI.

— Ședința de Luni a Dietei. —

Atmosfera Camerei ferbe. Două oratori, amândoi de mult temperament, au surescitat la grad suprem spiritele. Unul e Rakovsky István, celalalt însuș — ministrul președinte. Vorbirea lui Rakovszky a aprins formal hotărârea de luptă a opoziției. Ripostul lui Tisza a electrizat însă asemenea pe al săi și ambele tabere stăteau față-n față cu ura dușmăniei neîmpăcate.

Tisza a declarat acum din nou că proiectul său nu voește să însemne nici clotură, nici restricțiunea libertății cuvântului. Alt scop n'are, decât să împedecă: ca douăzeci de inși să poată opri în loc mașineria statului și manifestarea voinței țării care se exprimă prin votul majorității. La sfârșit a accentuat, că face chestiune de cabinet din proiectul său și că nu va retira nici dela întrebunțarea unor mijloace radicale, dacă opoziția îl va forța la aceasta. Incheind a zis, că va mătura buruiana ce a năpădit parlamentul maghiar, scoborându-i nivelul. Cuvintele acestea aspre au înversunat la extrem spiritele în partidele opoziționale. Atât pe coridorul Camerei, cât și seara în cluburi declarațiunile acestea au fost obiectul de discuțiune. Peste tot se crede că dizolvarea parlamentului este inevitabilă și Tisza nu va întârzia mult cu expedientul acesta.

Întăul vorbitor a fost Günther Antal, care a cerut amânarea proiectului, până după ce-și va implini Tisza promisiunea reformei electorale.

După dânsul a urmat Rakovsky István, corifeul partidului popular.

Nu primește proiectul de reviziune și depune pe birou următorul contra-proiect.

„Parlamentul îndrumă guvernul să prezinte proiect de lege: 1. în privința lărgirii dreptului electoral, îndeosebi asigurând drept de alegător pe seama acelor cari au făcut serviciu militar, chiar dacă dânsii n'ar plăti nici un crucer contribuțiune 2. Pentru o mai bună asigurare a libertății și a curățeniei alegerilor, — introducerea votizării în comune, în orașe votul secret și oprirea strictă a folosirii de steaguri, a corupției prin mănări și băuturi, cu o deosebită sancțiune penală împotriva funcționarilor publici cari îngerează cu puterea lor oficială libertatea alegerilor; și înăsprirea legii de incompatibilitate 3. Pentru introducerea pragmatice de serviciu a funcționarilor publici. Tisza a făcut chestie de cabinet din proiectul său de reviziune. Opoziția va lupta din toate puterile sale ca un astfel de guvern absolutist să peară. Că pe ministrul președinte l-au conturbat Sâmbătă în discursul său, nici dânsul nu aprobă, dar altul trebuie să fie și tonul ce se întrebunțază din acel scaun (Strigăte în stânga: Nu provoace.) E adevărat că se face abuz și de libertatea de presă: și totuși nu este iertat a te atinge de libertatea cuvântului și a presei, pentru-că abuzurile acestea s'au perd pe lângă rezultatele salutare ale acestor libertăți (Avis Curji cu jurați din Oradea-Mare! Nota Red.) Din vorbirile ministrului președinte rostite până-acum, a primit impresia că voește dinadins să provoace opoziția ca să-și justifice astfel ulterior faptul său nesocotit.

Kaas Ivor: Agent provocător.

Rakovszky István: Că după acestea, se va afla opozant, care să stea de vorbă cu acest guvern, nu crede. Aceia n'ar mai fi opozanți, ci agenți guvernamentali, travestiți în mască de opozanți.

Polónyi Géza: Nebună!

Rakovszky István: Sistemul parlamentar de azi e o minciună parlamentară, care nu conzistă din altceva decât din rătoirea câtorva teribili vicinisti. Drepturi voiește să confişte guvernul, când aruncă atât de lacom între noi reviziunea. — S'ocupă pe larg cu diferitele obstrucții din trecut, voină să dovedească că toate actele salutare, pentru națiune (!) s'au obținut numai pe calea obstrucțiunii. Zice că Tisza, pe cale cinstită nu-și va putea realiza proiectul său. — Il conjur pe dl ministrul președinte, să nu se lase răpit pe panta ilegalității, ori violării constituțiunii.

Contele Tisza István: Nici n'o voi face.

Rakovszky István: Pentru-că a avut dreptate Mirabeau când în 5 Noembrie 1879 a stat înaintea Adunării Constituante franceze și a zis: „E sfântă și neviolabilă persoana regelui, dar tot așa de sfântă și neviolabilă trebuie să fie și legea“ (Așa-i! Aplause în stânga) Inviolabilitatea uneia se reazămă pe a celeialalte. (Așa-i! Aplause în stânga).

Acțiunea dlui ministru președinte duce într-o criză nu numai guvernul dar și întreaga dinastie, (Așa-i! în stânga și 'n stânga extremă) pentru-că resfoiască numai istoria: de câte ori mâni temerare s'au atins de privilegiile parlamentare, de

câte ori s'au făcut încercări a se știrbi drepturile parlamentare în favorul puterii, fie prin violență, fie prin apucături, totdeauna au suferit eșec. Nu vreu să le invoc dlui ministru președinte, dar dacă dlui va da înainte pe calea aceasta, va ajunge acolo unde — îi citez propriile cuvinte — este plumbul și spânzurătoarea. (Așa-i! Așa-i! în stânga și 'n stânga extremă). Dl ministru președinte, asta nu e demn de d-ta, pentru-că de câte ori să isprăvește înțelepciunea consilierilor mizerabilă a celor ce dețin puterea pe pământ, ca s'adaugă de regulă cu plumbul și spânzurătoarea: uif!, că de supt glia ce acopere oasele acelor a, acđror viață a răpus-o plumbul la calcâul spânzurătoarei, răsare o nouă viață, zdrobind pe acel puternici și mizerabil, cari au dus la spânzurătoare pe cei ce pentru l bertate au luptat, sângerat și murit moarte de martir. (Aplause îndelung repetate pe băncile opoziției. Mulți strâng mâna oratorului). După pauză ia cuvântul ministrul președinte. Polemizează la început cu Günther pe urmă-i reflectează pe larg lui Rakovszky. Nici un fel de elocuență nici un fel de dialectică — zice Tisza — nu va produce în națiune convingerea greșită că d-voastră reprezentați aici drepturile, libertățile și marile interese ale națiunii maghiare. (Sgomot mare în stânga). Se coborim întreagă lupta aceasta la a e-văratul ei nivel. Nu de drepturi parlamentare, nu de libertatea cuvântului, ci de delăturarea câtorva elemente parazitare în ceea-ce numim politică și asta va întâlni aprobarea generală a națiunii. Aprobare generală, pentru-că (Sgomot mare în stânga. Dizolvă parlamentul! Intreabă națiunea! Președintele sună!)

Sümeği Vilmos: Dizolvă-l!

Contele Tisza István: Fiți siguri, că dacă va fi nevoie, fără orice hesitare vom recurge la acest mijloc constituțional. (Strigăte în stânga: O știm!) Fără nici o hesitare voi recurge la acest mijloc constituțional, pentru-că sunt convins, că națiunea azi e scribită deja de stările acestea. (Sgomot enorm în stânga). E scribită, ca astfel de elemente să se octroieze în forul public, cari nici o calificatiune n-au pentru acest rol. E indispensabilă dispozițiunea aceasta, ca parlamentarismul maghiar să revină la nivelul, dela care D-voastră l-ați coborât. Asta se va ajunge așa, vom curăți buruiana care a năpădit câmpul vieții noastre politice constituționale. (Aplauze frenetice în dreapta.)

Rusia și Anglia în Asia.

Perderile Rusiei sunt câștigul Angliei. De când cu cucerirea Transvaalului, cu care ocazie i-s'a cam rupt vestea, n'a fost Anglia în o așa stare satisfăcătoare ca acum, când își drege vestea cu material furnisat de Rusia.

Să luăm lucrurile pe rând.

Era odată când prestigiul Rusiei în Afganistan precumpănea pe acela al Angliei. Aceasta era pe timpul războiului din Africa cu Buri. Emirul Afganistanului flirta cu Rusia, pe care-l subvenționa bogat. Dar lucrurile luând o altă întorsătură, Englezii au impus Emirului o penziune și obligațiunea ca să accepte corespondența sa particulară și a statului de cât numai prin intermediul vice-regelui Indiilor. Emirul a acceptat, căci țarul e departe, ear vice-regele e aproape. Penziunea ce o oferea Anglia emirului era de o jumătate milion livre sterline. Dar se întâmplă ca într-o bună dimineață emirul respinse subvențiunea engleză, ceea ce uimit pe Englezi, căci presupuneau cu drept cuvânt că nu demnitătea emirului a fost motorul acestui refuz. Englezii însă au ac pentru jocul Afganilor, și rezultatul atitudinii emirului, a fost că tunurile ce le comandase emirul în Europa, n'au voe să treacă prin Indiile engleze. Atunci emirul reclamă energie ca corespondența să nu i-se mai sequestreze de vice-regele englez.

Astfel stăteau lucrurile, când Anglia profitând că Rusia n'a câștigat nici o victorie dela începutul războiului cu Japonezii, a pătruns în Tibet până la Lhassa. Faima despre această izbândă a armelor și influenței engleze a pus pe gânduri pe bietul emir, care n'are altă mângăere de cât d'a fi absorbit ori de Ruși, ori de Englezi. De aceea emirul s'a decis să cedeze și să facă concesiuni. Se afirmă că luna viitoare, în Noembrie, relațiunile se pot îndulci și că emirul va trimite pe fiul său, Sirdar

Inayat Ulla să se întâlnească cu lordul Curzon. Cu ocazia aceea se vor aranja și dificultățile de la frontiera afgano-persană, a căror soluțiune interesează mult pe Englezi.

Tratatul încheiat cu Tibetul n'a avut efectul, ce s'a așteptat asupra opinii publice din Londra. Altul a fost însă efectul asupra asiaticilor.

N'a fost puțin lucru ca o armată de albi a pătruns în cetatea sfântă, Lassa, în care nu pătrunsesse încă nici un European, și mai mare lucru a fost că acei albi, acei Europeni au fost tocmăi Englezii. Eacă încă o lovitură pentru prestigiul Rusiei, căreia împăratul Chinei cedase deja Tibetul cu contract de protectorat. Dar vorba Românului, nu e pentru cine se gătește, ci pentru cine se nemerește.

Cu toate acestea dacă Englezii și-au retras trupele din Lhassa au făcut aceasta în prevederea timpului de iarnă când aprovizionarea lor ar fi fost foarte grea. De aceea Anglia s'a mulțumit de-ocamdată mai mult c'un efect moral. Dar ca Tibetanii să nu interpreteze retragerea aceasta, după cum ar vrea Rușii, Englezii îndată ce au ocupat pasul Chumbi, unde climatul e cald, au declarat că îi vor ținea ocupat, pânăce Tibetanii vor plăti cheltuelile ce le-au avut dinșit cu expedițiunea lor condusă de generalul Macdonald. Cheltuelile ce vor plăti Tibetanii se urcă la 75 de lakhi, (un lakhi 700.000 de franci), dar cum ei nu pot plăti de cât un lakhi pe an, urmează că Englezii vor rămâne stăpâni pe pasul Chumbi 71 de ani.

Opozițiunea în Camera comunelor exploatează acest fapt mai ales de când guvernul chinez nu vrea să verifice tratatul anglo-tibetan după indemnul Germaniei. Ca contra argument se poate invoca însă posesiunea Alexandriei care nici ea nu e mai puțin ilegală și cu toate acestea dăinuiește de 22 de ani, deși se susține principiul întregității Turciei. Așa judecă guvernul Angliei acum și principiul întregității Chinei.

Un alt avantaj ce vrea să tragă Anglia din încurcăturile Rusiei, e acapararea comerțului în Persia. Pentru aceasta a și plecat o misiune comercială care să studieze condițiunile în care s'ar putea face aceasta.

Lordul Curzon a vizitat anul trecut Persia și în special golful Persic dar a fost primit foarte rece, din cauza influenței ruse. Guvernul englez speră că de astădată misiunea comercială ce a trimis-o și care e însoțită d'o escortă militară engleză, va reuși, din cauza înfrângerilor rusești. Un indiciu în privința aceasta e că șahul Persiei a permis misiunii engleze să traverseze și să studieze Persia de nord, din punct de vedere comercial.

Războiul ruso-japonez.

Din Mandciuria.

Petersburg, 8 Nov. Din Mukden se vestește, că probabil azi începe lupta decisivă. De câte-va zile urmează lupte între avantgarde. Artileriile au intrat deja în luptă, pregătind calea infanteriei pentru înaintare.

Londra, 8 Nov. »Daily Mail« vestește din Tșifu cu datul de ert: Un inginer european sosit din Mandciuria în Corea spune, că linia Antung-Liaoyang-Fengvanciong este gata. Inginerul mai spune, că la Hangham stau 4000 Ruși. O parte a acestui loc este întărită și stă în legătură cu Vladivostoc. Inginerul a mai comunicat și aceea, că îmbrăcămintea de eană a Japonezilor nu este suficientă.

Dela Port-Arthur.

Londra, 8 Nov. »Daily telegraph« vestește din Tșifu următoarele: Japonezii cu tot atacul lor de munte curajos repețit de nenumărate ori, n'au fost în stare să ia Port-Arthurul. Aceste atacuri au fost împreunate cu mari pierderi. Până când Rușii vor fi în posesiunea înălțimii Erlungșan,

până atunci Japonezii nu vor putea face să cadă Port-Arthurul.

Londra, 8 Nov. O telegrama din Tșifu spune, că la Port-Arthur urmează bombardarea fără încetare. Atacurile de infanterie au încetat de tot, numai artileria este încă în acțiune. Rușii au demontat vasele, și le-au remorcat în forturi. Azi numai mai trei forturi și peninsula Tigrului se află în mâna Rușilor.

Teribile lupte la Port-Arthur.

Cartierul general al armatei din Mandciuria a trimis rapoarte asupra operațiunilor de războiu contra forțării Portului Arthur din ultimele săptămâni.

Din aceste rapoarte rezultă că în ziua de 26 Octombrie st. n. o spărtură în parapetul de apărare al fortului Erlungșan s'a făcut. După amiază șanturile dela Sungșusan, centrul fortului Erlungșan, au fost luate cu asalt. A doua zi au fost bombardate forturile Sungșusan, Idsenșan, Andreian și Erlungșan, precum și șantierile și casele din port. Japonezii reușiră să demonstreze și alte câte-va piese precum și un parapet aproape de fortul Erlungșan ale cărui lucrări de acoperire au fost distruse.

În ziua de 28 Oct. st. n. s'a urmat o puternică bombardare contra forturilor Antician și Itsesșan, aruncându-se asupra lor 285 granate, care au stricat în mod grav câteva piese. Retranșamentele acoperite precum și obstacolele în sirmă de oțel, în fața întăriturilor, au suferit de asemenea mult din cauza bombardării.

A doua zi bombardarea a continuat mult mai crâncenă. Un detașament rus voind să distrugă minele așezate în vecinătatea fortului Erlungșan, a fost respins cu mari pierderi.

Bombardarea devine tot mai eficace. Bateriile fortului Sitaianku au fost asvirlite în aer. Trei vase rusești, care încercau să distrugă minele au fost mult avariate. Două din ele au fost incendiate.

Din străinătate.

Tratatele comerciale.

Posadowsky ar fi declarat că Germania nu va putea scobori mult sub 10%, mărei la suta de kgr. de orz pentru berărie sau la slad (malt); dar e gata a fixa cu cea mai mare precizie caracterele deosebitoare ale orzului de berărie, de cel de nutreț și pentru acest din urmă se acorde aceeași scoborire de taxă ca și Rusiei. Nu știe dacă Austro-Ungaria ar mai putea exporta orz de berărie, din care exportă acuma 1.180.000 de cantare metrice cu 36 mărci de 100 de kgr.

Austro-Ungaria exportă în Germania 260.000 de vite albe. Germania nu vrea de loc să se întoarcă la taxarea pe cap și nu pe greutate; numai pentru Bavaria și la vite de prăsilă, ar primi să fie taxarea pe cap; dar mărginindu-se numărul. Taxa pe kgr., caro e de 18 mărci va fi scoborită.

Interesul cel mai mare al Austro-Ungariei e o convenție veterinară. Germania e gata a o primi; dar cere să aibă libertate de a aplica, la trebuință, închiderea preventivă a graniței. Până acuma se putea închide granița numai după ce se întâmpla un caz de molimă la vitele exportate; de acuma ar cere să poată lua măsură, când molima ar fi constatată în Austro-Ungaria, în regiunea de unde se face exportul, și deci ar fi primejdie a se introduce molima în Germania. E greu de crezut că asemenea convenție va putea fi primită, când în Austro-Ungaria caută a îmbunătăți, nu a înrăutăți starea de astăzi.

Germania se declară gata a scobori și taxele vamale pe mărfurile industriale ce Austro-

Ungaria exportează. Nu se știe însă dacă aceste scoboriri vor fi socotite îndestulătoare și ce concesii va putea face Austro-Ungaria importului german de mărfuri industriale.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 9 Novembre 1904.

— Papa asupra războiului și duelului. Șefredactorul ziarului »Wiener Allg. Ztg« Dr. Julius Szeps a fost primit, precum însuși scrie în ziarul său, la 20 Oct. în audiență privată la sântul părinte. Între altele s'a atins și mania duelului și chestia războiului actual. Asupra ambelor acestor chestii sântitatea Sa Piu X. s'a declarat conform scriselor numitului ziar în modul următor. Pontificele este adinc măhnit din cauza spectacolului din Extremul-Orient. Acesta nu este războiu, a zis Piu X., ci un formal măcel. Din profunditatea inimii regretă, că puterile civilizate privesc cu nepăsare în loc să se alieze toate spre o acțiune comună pentru a pune capăt acestui masacru infricosat. Sântul părinte și-a exprimat dorința, ca providența divină să mijlocească cât să poată de grabnic un sfârșit acestui războiu atât de înhuman. Asupra duelului s'a pronunțat pontificele în felul următor: Convingerea mea este că duelul este un lucru fără înțeles în toată privința, care în evul mediu mai avea senz, dar azi este prea trivial, barbar și imoral, mai mult el este o nebulie. Oricine trebuie să recunoască că duelul este un anachronism, durere însă omenimea nu voiește să dea ascultare acestei convingeri interne. Fără îndoială că legile de azi nu oferă destulă apărare și scut onoarei. Din cauza asta este lipsă de dispoziții legale energice, pentru a se acorda un refugiu de siguranță leșei onoare. Căci este o mare slăbiciune să fie admisă sabia ca judecător decizător în afaceri de onoare, când de multe ori se întâmplă că chiar acela cade jertfă armei proaste și oarbe, care silit de dreptatea cauzei sale a recurs la acest remediu de drept. Împotriva calomniei, a desonoarei, a ofensei de toate felurile numai dispoziții legislative pot opera cu siguranță, și oferi scut celor neîndreptățiți. Se recere deci, ca legile să silească pe de o parte pe ofenzător la dovedirea așertiunilor sale — ceea ce legile de azi în anumite cazuri interzic sever, ear pe de alta să dicteze pedeapsă grea aceluia, care nu poate dovedi calumniile aruncate asupra unui individ de cinste.

— Patriarhul și sultanul. Din Constantinopole vin noi știri cu privire la animozitățile ce s'au iscat între Patriarh și opoziția sinodală.

Ministrul cultelor a comunicat în scris patriarhatului ecumenic, că consiliul de ministrii a respins din nou hotărârea opozițiunii sinodale relativă la destituirea patriarhului, calificând-o de nelegală.

Totuși, ministerul ridică excepțiuni și contra destituirii mitropoliților și numirii noilor mitropoliți, decretată de consiliul comun, compus din minoritatea sinodală și toți membrii laici.

Patriarhul a răspuns, tot în scris, că a făcut uz de dreptul său destituind pe mitropoliți și numind pe noii membrii ai Sinodului. Consiliul comun, căruia au fost supuse hotărârile patriarhului, le-a aprobat. Patriarhul își asumă răspunderea pentru toate consecințele.

Opoziția sinodală a declarat la Yildiz, că dacă hotărârile patriarhului vor fi aprobate, va organiza noi demonstrațiuni.

Opoziția acuză pe patriarh, că voiește să facă din patriarhat un instrument al puterilor străine, violând astfel suveranitatea turcă.

— Negustor de fete american în Arad. La gara din Arad a fost deținut un American bogat cu numele John Them în momentul când era să plece cu patru victime ale sale: niște fete tinere de Șvab dintr'o comună din comitatul Timișului. Dus la poliție împreună cu fetele ameițe de fagădueli ademenitoare, negustorul a negat învinuirea cu care era suspiciionat, fasionând, că el a voit să ajute fetele să meargă până la Viena, unde să între în serviciu. De altcum el este originar din Ungaria, născut în comuna șvabească Fibis, unde are și acum pe mamă-sa, după care venisă acum. Deși trei fete afirmă că numai până la Viena voiesc să călătorească, totuși una a tradat pe seducătorul infernal, spunând că de fapt direcția le este America, unde după spusele Ame-

ricanului le va merge foarte bine, netrebuind să lucre la pământ, și să spele vase și să măture, ci să cânte, să joace, să-și petreacă toată noaptea. În chipul acesta vor zbură banii cu droia pe fereastră în casă. Din mărturisirea aceasta a bieteii fete poliția s'a convins că are de lucru cu un periculos negustor de fete, pe care nu l'a putut pedepsi după merit fiind legile noastre pe de o parte defectuoase, pe de alta fiind dovedit delictul numai în parte. Judecătoria s'a îndestulit să-l lase în libertate pentru o cauțiune de 400 coroane.

— **Primar socialist.** Din Berlin se depeșează cu datul de alaltăeri, că în Germania s'a întâmplat pentru prima dată, că un democrat social să fie ales primar. Comuna *Ziegenhain* cu renume de adevărat „Bierdorf” și loc de excursiune predilectă a universitarilor germani dela Iena, de care oraș se află numai la câțiva pași depărtare, — are fericirea de a se lăuda cu un primar aderent lui Marx și Lassalle.

— **Presa franceză asupra scandalului din camera franceză.** Din Paris se vestește, că ziarele discută foarte agitat asupra scandalului întâmplat în camera franceză, când deputatul Syveton palmui atât de strașnic pe ministrul de război André încât îi s'a umflat falca. Cu puține excepții toate ziarele condamnă fapta brutală a deputatului Syveton. Naționalista „*Figaro*” lamentează, că furia lui Syveton a întărit poziția ministerului Combes, care eră pe ducă. Regalista „*Gaulois*” scrie că Syveton prin violența sa a produs cu totul alt efect, decât ce intenționează. Cele radicale scriu, că palma lui Syveton poate servi ca dovadă, ce lume ar fi, la casă că naționaliștii ar veni la putere (!?) Ziarele socialiste sbiciuiesc mai ales tradarea lui Millerand.

— **Manifestații publice în Rusia.** În Petersburg, Varșovia, Mohilev și Smolensk au fost manifestații serioase împotriva regimului polițienesc; s'au întâmplat ciocniri sângeroase între popor și poliție. În Varșovia au manifestat peste 5000 de inși, cari se adunaseră afară din oraș, lângă ținerimul Wolski, de unde au plecat cu steaguri roșii în spre oraș, cântând cântece revoluționare și „Jos absolutismul!” și împărțind proclamații revoluționare cu miile. În apropiere de linia Wolski, poliția călare a cercat să imprăstie pe manifestații. Mulțimea a aruncat cu pietre și cu bucăți de fier, rănind rău pe comisarul Fuchs și pe căpitanul Alferof, iar pe comisarul Lewandowski l-au ucis. S'au tras focuri asupra mulțimei. Nu se știe câți morți și câți răniți au fost; dar au fost rezerviști chemați sub arme și au prădat prăvăliile ovreești, dărâmandu-le. Poliția a căutat să prinză pe ceice manifestau contra guvernului, lăsând pe rezerviști să facă ce vroeau.

— **Furtunile de pe Marea-Neagră.** De câteva săptămâni pe Marea-Neagră bântue furtuni violente, cari fac foarte anevoiasă circulația vapoarelor.

Vaporul „*Cortas*”, surprins de furtună între Constanța și Constantinople, s'a innecat.

Furtuna vine dinspre N. E., rece și aspră ca și crivățul, și în câteva ore în proporțiile unui uragan.

Zile întregi vapoarele stau acostate în largul mării, neputându-se apropia de porturi din cauza valurilor.

Sâmbătă seară vaporul „*Bolgar*” al societății ruse dela Odessa, a sosit la Galați cu o întârziere de 24 ore. Pasagerii de pe acest vapor spuneau că au zărit în largul mării, la o distanță considerabilă de Constanța, vapoarele societăților Florio et Rubatino și Lloyd, plecate din Constanța și neputând înainta din cauza furtunii.

Aceiași pasageri povestesc că în timpul trecerii lor prin Marea-Neagră, valurile erau atât de mari uneori, încât, când se lăsa vaporul în jos, nu se mai vedeau decât uriași pereți de apă.

— **Canibalismul în Congo.** Un funcționar colonial care s'a întors din Congo, după ce a stat trei ani acolo, face un tablou foarte descurajator despre colonizare. Civilizația a făcut prea puține progrese și antropografia nu este excepție, ci re-

gulă. Nici milițienii indigeni nu au scăpat de acest obicei. Următoarea întâmplare e dovadă.

Un medic colonial amputase piciorul unui bolnav; membrul tăiat fu solicitat de douăzeci și doi soldați indigeni. Incercă să-l sustragă dela tentațiune, stropind membrul cu clor și iodoform. Surprinzând un soldat care caută să fure membrul tăiat, încercă să-l facă să se rușineze de o asemenea poftă de a mânca așa putrezeciune.

— Mirosul nu se mănăcă, li răspunse simplu acesta.

Evident lucru, civilizația în Congo trebuie să fie greu de îndeplinit.

— **Nenorocire în portul din Brăila.** Portul Brăila a fost teatrul unei groasnice și ciudate nenorociri.

De două zile a sosit în port vaporul elen *Tricupis*, al lui Panait Cecile armator din Marsilia, încărcat cu cărbuni.

Dimineața, pela orrele 8, căpitanul vaporului văzând, că o parte din cărbuni au fost descărcați și pentru a se menține echilibrul vaporului, a dat ordine să se curețe rezervoarele de apă pentru a fi umplute.

Muncitorii din Brăila, Panaghi Constantinato, însărcinați cu curățirea, îndată ce a ridicat capacul dela unul din ganguri, a căzut asfixiat de gazurile ce au exalat, prăbușindu-se în fundul gangurilor.

Andrianos Pana ajutorul căpitanului, intrigat de întârziere, ducându-se ca să vadă ce s'a întâmplat, cade și el asfixiat.

Fratele său, Dionisie Pana, matelot pe acest vapor, văzând pe fratele său căzând, se repede spre a-l scoate, dar cade și el asfixiat.

Elie Nicolinos, al doilea mecanic al vaporului, mirat de întârziere, s'a dus și el să vadă ce s'a întâmplat, dar a avut aceeași soartă ca și ceilalți.

Tâmplarul Constantin Paraschiva, apropiindu-se și el cade asfixiat în fundul gangului.

Intregul echipaj al vaporului, văzând această nenorocire, începu a da alarma.

În acest timp, muncitorii Aristieis Sastuli ese din mulțime oferindu-se că el poate să scoată victimele. Lăsat cu fringhi în gang, el nu făcu nici un metru și căzu asfixiat.

Atunci văzându-se că totul e pierdut, s'a început cu lăncile a-l scoate din gang. Toți 6 au fost scoși în nesimțire.

Avizându-se autoritățile imediat s'a început în același timp a se da ajutoare nefericiților.

Trei din ei au fost readuși la viață, car ceilalți trei: Adriano Pana, Constantin Paraschiva și Panaghi Constantinato, au murit.

Biât cadavrele cât și cei rămași cu viață au fost transportați la spital.

Cauza acestei întâmplări au fost gazele pestilențioase cari se aflau în rezervoare.

Fără nici un reclam crucea sau steaua dublă electro magnetică a dlui Müller Albert, Budapesta V. Vadász utca 42/K. a devenit remunită în toate părțile lumii.

Foarte mulți după folosința crucei s-au vindecat de boale vechi, așa încât dela acestia în toată ziua sosesc scrisori pline de mulțumire. Dl fotograf Eisschild Adolf din Cservenka a scris următoarele „De mult timp trebuia se-mi arăt marea mulțumire ce o am față de aparatul aflat de Domnia Ta, asta însă din adîns o am retăcut pîn'acum, de oarece cu cea mai mare curiozitate am așteptat să aflu, dacă nevasta mea, cu ajutorul crucei R. B. 86967 se va mântui de boala avută? Prin urmare cu cea mai mare bucurie constat că nevasta mea, care durând-o peptul și stomacul avea peste tot lipsa poștei de mâncare, dureri de cap și multe alte boale, cu ajutorul aparatului D-voastre s'a făcut pe deplin sănătoasă, prin urmare aparatul D-voastre sunt silit a-l lăuda și a-l recomanda fiecărui suferind de aceste boale

Prețul aparatului mare 6 coroane.

206

— **Atragem atențiunea p. t. public** asupra anunțului dlui Pollák Sándor, fabricant de țigle.

— **Atragem atențiunea binevoitoare a p. t. public de dame** asupra inseratului dlui *Hauer Lajos* farmacist în ARAD (Pécskai-út).

Tânguire.

Ce ți-a schimbat atât de mult
Dulcea făptură,
De dragostea ți s'a făcut
În ură?

Privesc în ochii tăi frumoși,
Ca ceriul,
Și nici de cum nu înțeleg,
Misteriul.

Azi ochiul tău privește stins
Spre mine,
S'au înorat luminile
Senine...!

Și vorba-ți dulce s'a asprit,
Și mâna-ți rece,
Imi spun, ce 'n sufletu-ți curat
Azi se petrece.

Ași vrea să 'ntreb la cei avea
De port vre'o vină,
Și nu 'ndrăznesc să zic nimic
Ca o străină.

Căci stau departe ca un zău
Fără 'ndurare,
Și eu disgrățiată pier
De întristare...

Mă puț la crude încercări,
Ori că faci glume?!
Căci nu pot crede c'am pierdut
Tot de pe lume...!!

Elena din Ardea.

De azi și mâine.

Las' ginere, că-ți dau parale,
Ce-a moștenit nevastă-ta,
Dela sârmana mumă-sa.
Dar vezi, că am o supărare...
Subserie-mi polița. Nu-i mare...
Mai mult face averea ta,
Când zestrea vei putea lua.

Părlit.

Bibliografie.

A apărut:

Nr. 18. (Anul VI.) al „*Foaiet Școlastică*” organ al reuniunii învățătorilor greco-catolici din archidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Apare în 1 și 15 a fiecărei luni. Abonamentul costă pe 1 an 6 coroane. Redactor: Ioan F. Ne-grușiu.

„*Foia Școlastică*” organ al Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din archidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, cu următorul cuprins variat:

Proiectul lui Berzeviczy. Arta pedagogică și calitățile personale ale învățătorului. Războiul și școala. Cum se respectă drepturile învățătorilor? socialismul. Corespondență. Consemnarea membrilor „Reuniunii învățătorilor din archidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș”. Despărțământul Clujului.

Buletinul Industrial organul asociației absolvenților școalelor de arte și meserii pentru răspândirea cunoștințelor practice industriale în popor; apare odată pe lună sub direcțiunea unui comitet de specialiști prezidat de Ioan P. Condiescu, inginer președintele asociațiunii. Sediul asociațiunii — redecția și administrația Bulevardul Carol Nr. 1, colț cu strada Ioan C. Brătianu — București. București tipografia „Clențe”, strada Vestei nr. 13. Abonamentul pe un an 6 lei.

Redactor responsabil în absența d-lui Ioan Russu-Șirnaș Sever Bocu.

Editor-proprietar: George Nichin.

INSERTIUNI și RECLAME.

Prima Soc. de Credit Funciar Român
din București.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința deținătorilor de scrisuri funciare rurale 4% și 5% că plata cuponului de 1 Ianuarie 1905 și a scrisurilor funciare eșite la sortă se va face cu începere de Luni 11/14 Noembrie a. c.

416

Direcțiunea.

Vindecarea deplină
a boalelor secrete.

Să nu pregete nime într-o chestiune atât de gingașă a se prezenta odată în persoană pentru că cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla punctul local, cauza, răspândirea și starea boalei, ori cât de adânc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza acestei examinări poți cu singuranță afla și calea pe care s'ajungi la vindecarea răului, ceea ce fiecare o poate face acasă fără de a-și împede ocupațiunile. Dacă cineva nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu deamăruntul și după ce va fi examinată va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea în cel mai mare secret. În scrisoare pune marcă de răspuns. După încheierea curei, scrisorile se ard sau la cerere espresă se retrimite.

Un astfel de leucitor și curățător e institutul special al drului Palócz, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-ut 10) unde cu bunăvoință și conștiințioasă capătă ori-cine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții sexuale unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se întăresc, trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. Palócz vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metoda sa proprie de vindecare și casurile cele mai neglijate, boalele de besică, de țeve, de testicule, de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale stărilor, poala albă, boale de sânge, de piele și toate boalele ce se țin de organele sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă însuși dr. Palócz dela 10 ore în. a. până la amiază.

Adresa: Dr. Palócz medic de spital, specialist Budapesta VII, Kerepesi-ut 10. 227

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

a
Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad, Andrásy-tér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în jerării pentru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang. Mașine (sparher) pentru bucătării de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru gheață.

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători. Mopopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra nerosporei pe lângă o garanță de 10 ani. Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, peneluri și briciuri,

Deposit exclusiv «AHOI».

Pe seama ținuturilor sud-ungare unicul deposit al lustrului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comandele de provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi. 221

Nu mai sunt sgrăbunțe, alunite, mi-teseri, pete de ficat și alte impurități pe fața aceluia ce folosește vestitul și veritabilul Lapte de castraveți englez al lui Balassa, care este un remediu de tot nesticăcios, face pielea albă, o recorește și o înviează. Efectul se vede deja după o folosire de 2—3 ori. Să fim atenți ca fiecare sticlă să aibă signatura lui Balassa. Un flacon costă 2 cor., un săpun de castraveți 1 cor., pudră 1 cor. 20. Se poate căpăta în fiecare farmacie. Pe postă trimite farmacistul Balassa, Budapesta, Erzsébetfalva și în Cașovia drogueristul Pallaghy Kalmán, Fő-utca 1. Să ne păzim be falsificate. 367

Igaz
Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

== ARAD, Piața Libertății ==

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de clasornice și bijuterii.

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Szabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

238

BAZAR NOU!

MARFURI NOUE!

CASĂ de MODĂ și TRUSOURI PENTRU DAME

Masztig Pál, Arad,

ANDRÁSSY-TÉR 22 sz., față în față cu casa comitatului.

Au sosit mărfurile cele mai noi pentru femei și bărbați. — Mare asortiment de:

pâuze, șifon, rechisite de masă, mărfuri gata pentru dame și trusouri.

Rugând on. public să binevoiască să cerceteze cât mai des prăvălia mea bogat asortată, rămân

cu stimă MASZTIG PÁL.

354

Telefon Nr. 135.

GELLER I.

giuvaergiu.

Arad, Piața Andrassy Nr. 14.
Palatul Hermann. 354

Deposit bogat de bijuterii, de obiecte veritabile de argint, precum și de oroloage de aur și argint.

Reparări și transformări în atelierul propriu.

Condițiunea principală a

FRUMȘETEI

este, ca față și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserii supărăcioșe, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.**Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.**

Se poate comanda dela:

farmacistul HAUER LAJOS.**A R A D, Pécskai-ut.**

287

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dacă a-ți căutat norocul în altă parte și ați fost înșelați de toanele Fortunei, mângăiați-vă și cereți-Vă norocul la noi cu un los din loteria de clasă.

Colecțiunea noastră e cea mai mare în provincie, și tot odată cea mai favorisată de „Fortuna“, ceea ce dovedește că am numărat clienților noștri în mod prompt și culant câștiguri principale de:

200.000, 100.000, 70.000, 30.000, 20.000, 10.000 etc.Tragerea proximă începe la **24 Novembre a. e.** și vă oferăm din depoul nostru deja imputinat:

<u>Los întreg</u>	<u>jumătate</u>	<u>pătrime</u>	<u>optime</u>
C. 12.—	C. 6.—	C. 3.—	C. 1.50

Câștigul principal în caz favorabil Un milion de Coroane.

409

TOT AL DOILEA LOS CÂȘTIGA.

TOT AL DOILEA LOS CÂȘTIGA.

CASA DE BANCĂ**Jacob L. Adler și Fratele**
BRĂȘOV.